

Nr 7

*Konstitutionsutskottets utlåtande i anledning av motioner
om ändrade bestämmelser i riksdagsstadgan om
riksdagens krigsdelegation.*

Ärendet

I detta utlåtande behandlas de likalydande motionerna I: 508 och II: 645. Texten är tryckt i andra kammaren.

Motionärer är i *första* kammaren herrar Bengtson (cp) och Arne Pettersson (s) samt i *andra* kammaren herrar Nihlfors (fp) och Björkman (h).

Hemställan avser: »att riksdagen måtte besluta upphäva bestämmelserna i 13 § riksdagsstadgan om krigsdelegationens uppgifter i fredstid».

Gällande bestämmelser m. m.

Grundläggande bestämmelser om riksdagens krigsdelegation ges i 50 § regeringsformen. Som dess uppgift anges att träda i riksdagens ställe om riket kommer i krig och krigsförhållandena påkallar det. Förordnande om att delegationen skall överta riksdagens funktioner skall meddelas av talmanskonferensen eller, om denna inte kan sammanträda, av Kungl. Maj:t. Delegationen besluter själv om formerna för sin verksamhet.

Om delegationens sammansättning och om val till densamma stadgas i 73 § riksdagsordningen. Den består av 50 ledamöter med lika många suppleanter. Dessa väljs årligen, och mandatet gäller tills nytt val förrättats.

Krigsdelegationen har alltså av grundlagarna avsetts fungera endast under svåra krigsförhållanden. Genom bestämmelser i riksdagsstadgan har emellertid vissa funktioner knutits till den även i fredstid. I 13 § föreskrivs att den skall av talmännen kallas att sammanträda inom två dagar efter valet och att den då skall välja ordförande och en eller flera vice ordförande. »Dessa åligger att förbereda delegationens verksamhet för den händelse denna skulle komma att träda i riksdagens ställe på sätt i 50 § regeringsformen sägs.» Vidare har vissa andra paragrafer i stadgan gjorts tillämpliga på delegationen under tid då denna inte trätt i riksdagens ställe. Dessa kan här förbigås med anteckning endast att en hänvisning kvarstår till »30 § första stycket» (val av sekreterare) som upphävdes den 1 januari 1967.

Bestämmelserna i 13 § riksdagsstadgan beslöts 1965 på förslag av utskottet (KU 12) i anslutning till att grundlagsreglerna om delegationen slutligt antogs av riksdagen. I motiveringen anförde utskottet:

Enligt det vilande grundlagsförslaget skall krigsdelegationen träda i riksdagens ställe under krig, därest krigsförhållandena påkallar det. Den skall *Bihang till riksdagens protokoll 1968. 5 saml. 2 avd. Nr 7*

själv bestämma om sina verksamhetsformer. Denna grundlagskonstruktion är tydligen sådan, att det kan ifrågasättas, om det är påkallat att upptaga några bestämmelser om krigsdelegationen i riksdagens interna stadgor. I allt fall kan sådana bestämmelser endast avse delegationen under tid, då denna ej inträtt i riksdagens ställe.

Utskottet har vid övervägande av frågan funnit, att ett visst behov föreligger av stadgereglering rörande krigsdelegationen. Sålunda vill utskottet understryka, att det, då riksdagen nu erhåller ett särskilt krigsorgan, måste anses angeläget, att detta organ bereder sig för sina uppgifter. Inträder krigsförhållanden, bör krigsdelegationen icke stå oförberedd utan ha klart för sig *både* hur den själv skall agera, om den skulle få övertaga riksdagens funktioner, *och* vad som gäller i fråga om riksdagens beredskapsplanering m. m. För uppnående av detta syfte har utskottet funnit erforderligt, att i riksdagsstadgan intages en föreskrift om skyldighet att förbereda delegationens verksamhet för den händelse denna skulle komma att träda i riksdagens ställe enligt 50 § regeringsformen.

Vid den närmare avfattningen av en sådan bestämmelse, som utskottet åsyftar, bör det beaktas, att krigsdelegationen kommer att bli en tämligen stor församling, med 50 ledamöter och 50 suppleanter. Det ansvar, som enligt vad nyss sagts bör åligga delegationen under tid då den ej övertagit riksdagens funktioner, måste i realiteten komma att åvila en mycket begränsad personkrets. Detta synes också önskvärt med hänsyn till att vissa uppgifter av hemlig natur, främst rörande beredskapsplaneringen, kommer att bli tillgängliga men icke bör spridas i en alltför vid krets.

Av anförda skäl har utskottet funnit sig böra föreslå, att krigsdelegationen skall välja ordförande och vice ordförande och att ansvaret för delegationens förberedelsearbete för dess eventuella uppgifter i krig skall åläggas dessa. Utskottet vill anmärka, att det synes önskvärt att samtliga i delegationen representerade partier får delta i förberedelsearbetet. Detta kan åstadkommas endera genom samråd med presidiet eller genom att presidieplatser beredes samtliga partier. För att hålla sistnämnda möjlighet öppen föreslår utskottet, att stadgandet så avfattas, att delegationen skall välja en eller flera vice ordförande.

Att delegationen bör ha en sekreterare framstår som uppenbart med hänsyn till det förut anförda.

I övrigt föreslår utskottet, att vissa av riksdagsstadgans regler för utskotten skall göras tillämpliga på krigsdelegationen under tid, den ej övertagit riksdagens funktioner. Detta gäller 15 § om kallelser och förbud mot sammanträden under plena, 16 § om skyldighet att anmäla förfall, 22 § om rätt för talmännen att bevista sammanträden samt 23 § om ordförandens underskrift på expeditioner. En mindre ändring i 8 § 2 mom. är vidare påkallad. Alla dessa förslag har emellertid endast ringa praktisk betydelse.

Med hänsyn till motionernas innehåll bör även erinras om att riksdagens förvaltningskontor inrättades från den 1 juli 1966. Som dess uppgift anges i 28 § riksdagsstadgan att vara »riksdagens centrala myndighet för handläggning av riksdagens förvaltningsärenden» samt förhandlingsorgan.

Motionerna

Motionärerna anför att krigsdelegationen ålagts att fungera som ett slags beredskapsorgan och att bakgrunden härtill var att det vid den tiden inte

fanns något annat organ som kunde anförtros denna uppgift. Efter förvaltningskontorets tillkomst framstår det som orationellt att låta delegationen vidare fungera som beredskapsorgan, uttalar motionärerna. Ansvar för riksdagens beredskapsarbete bör åvila dess fasta förvaltningsorganisation.

Utskottet

Då utskottet i samband med att krigsdelegationen inrättades 1965 föreslog, att den skulle utöver sin grundlagsenliga funktion ges vissa uppgifter i fredstid, berodde detta på att riksdagen vid den tiden inte hade något annat organ som lämpligen kunde påläggas ansvaret som riksdagens beredskapsorgan. Det framstod som angeläget att något organ uttryckligen anförtroddes detta ansvar. Genom beslut 1966 har riksdagen sedermera upprättat en egen fast förvaltningsorganisation. I likhet med motionärerna finner utskottet naturligt att denna övertar ifrågavarande uppgifter, vilka otvivelaktigt åtminstone till väsentligaste del är att hänföra till riksdagens förvaltningsärenden. Enligt utskottets bedömning bör det också vara till betydande fördel, i första hand för delegationens presidium men också för dess ledamöter, att ansvaret för de administrativa uppgifter, som är förenade med riksdagens krigsberedskap, läggs på den fasta organisation som handhar riksdagens förvaltningsuppgifter över huvud och som finns att tillgå även mellan sessionerna, då delegationens medlemmar inte är samlade. Utskottet tillstyrker sålunda motionerna. Någon ändring bör emellertid inte genomföras beträffande delegationens konstituering och presidium. Förvaltningskontoret bör hålla löpande kontakt med presidiet och efter samråd med presidiet anlita speciell expertis, om sådan finnes erforderlig.

Utskottet hemställer,

att riksdagen i anledning av motionerna I: 508 och II: 645 besluter följande ändring av 13 § riksdagsstadgan:

(Nuvarande lydelse)

(Utskottets förslag)

§ 13.

Riksdagens krigsdelegation skall av talmännen kallas att sammanträda inom två dagar från den, då den blivit vald. Vid detta sammanträde skall delegationen välja ordförande och en eller flera vice ordförande. Dessa åligger att förbereda delegationens verksamhet för den händelse denna skulle komma att träda i riksdagens ställe på sätt i 50 § regeringsformen sägs.

Riksdagens krigsdelegation skall av talmännen kallas att sammanträda inom två dagar från den, då den blivit vald. Vid detta sammanträde skall delegationen välja ordförande och en eller flera vice ordförande.

Vad här nedan i 15, 16, 22 och

*(Nuvarande lydelse)**(Utskottets förslag)*

23 §§ samt 30 § första stycket sägs
skall äga motsvarande tillämpning
på krigsdelegationen under tid, då
denna icke trätt i riksdagens ställe.

Stockholm den 6 februari 1968

På konstitutionsutskottets vägnar:

GEORG PETTERSSON

Närvarande:

från f ö r s t a kammaren: herrar Georg Pettersson (s), Erik Olsson (s),
Carl Albert Anderson (s), Sveningsson (h), fru Segerstedt Wiberg (fp),
herrar Dahl (s), Sörlin (s), Hernelius* (h) och Sörenson* (fp); samt

från a n d r a kammaren: herrar Nilsson i Östersund (s), Hamrin i Jön-
köping (fp), Henningsson (s), Wahlund (cp), Magnusson i Tumhult (h),
fru Thunvall (s), herrar Johansson i Trollhättan (s), Nelander (fp), An-
dersson i Billingsfors (s) och Lindberg (cp).

---

* Ej närvarande vid justeringen.